

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

О.Д. РАДЧЕНКО, канд. екон. наук, с.н.с., доц., пров. наук. співроб. відділу фінансово-кредитної та податкової політики

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» м. Київ, Україна

Фінансові інструменти є засобами, що застосовуються для виконання завдань, передбачених фінансовою політикою. Оскільки на період дії правового режиму воєнного стану роль держави в економіці значно зростає, відповідно посилюється сфера застосування та впливу фінансових інструментів [5]. Якщо завважити, що фінансові інструменти є сегментом ринку, який перетворює заощадження на інвестиції та перерозподіляє фінансові ресурси між секторами, вони практично стають складовою забезпечення національної безпеки.

Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану [2] передбачають, що в умовах широкомасштабної збройної агресії та запровадження воєнного стану в Україні першочергового значення набуває забезпечення надійного та стабільного функціонування банківської і фінансової системи країни, а також максимальне забезпечення потреб оборони України, безперебійного функціонування системи державних фінансів та об'єктів критичної інфраструктури.

Перед ринком фінансових інструментів під час війни та особливо для повоєнного відновлення стоять два виклики. Перший – це необхідність довершеного формування цього сегменту ринку, у відповідності до міжнародних вимог та стандартів, у частині відповідності запитам економіки країни: прозорості, відкритості, доступності, упорядкованості та конкурентності. Другий – виконання ринком фінансових інструментів ролі організатора і каталізатора фінансових ресурсів поствоєнного відновлення економіки України.

Якщо перший виклик системний і може бути вирішеним адміністративними та організаційними заходами, то другий вимагає формування окремої концепції чи стратегії, метою якої є добір ефективних джерел, каналів та пріоритетних напрямів розподілу фінансових ресурсів поствоєнної відбудови України. Наразі, відбувається зниження дієвості ринкових інструментів та формується висока невизначеність в умовах повномасштабних бойових дій, що унеможливили здійснення монетарної політики в традиційному форматі.

Згідно Інфляційного звіту Національного банку України (НБУ) [1], монетарні умови та фінансові ринки характеризуються показниками: попит і пропозиція на міжбанківському валютному ринку, інтервенції НБУ, офіційний курс гривні до долара, Індекси РЕОК і НЕОК, облікова ставка, середньозважені гривневі процентні ставки за строковими депозитами ДГ, середньозважені гривневі процентні ставки за строковими депозитами НФК, зміна обсягу гривневих ОВДП в обігу в розрізі власників, дохідність гривневих ОВДП, чинники впливу на ліквідність банківської системи (коррахунки+ДС). Саме ці показники є об'єктами регулювання ринку фінансових інструментів на

макрорівні. Втіленням вектора політики фінансових інструментів на макрорівні є державний бюджет. Фінансування економіки України з початку повномасштабної війни на прикладі державного бюджету приведена на рис. 1.

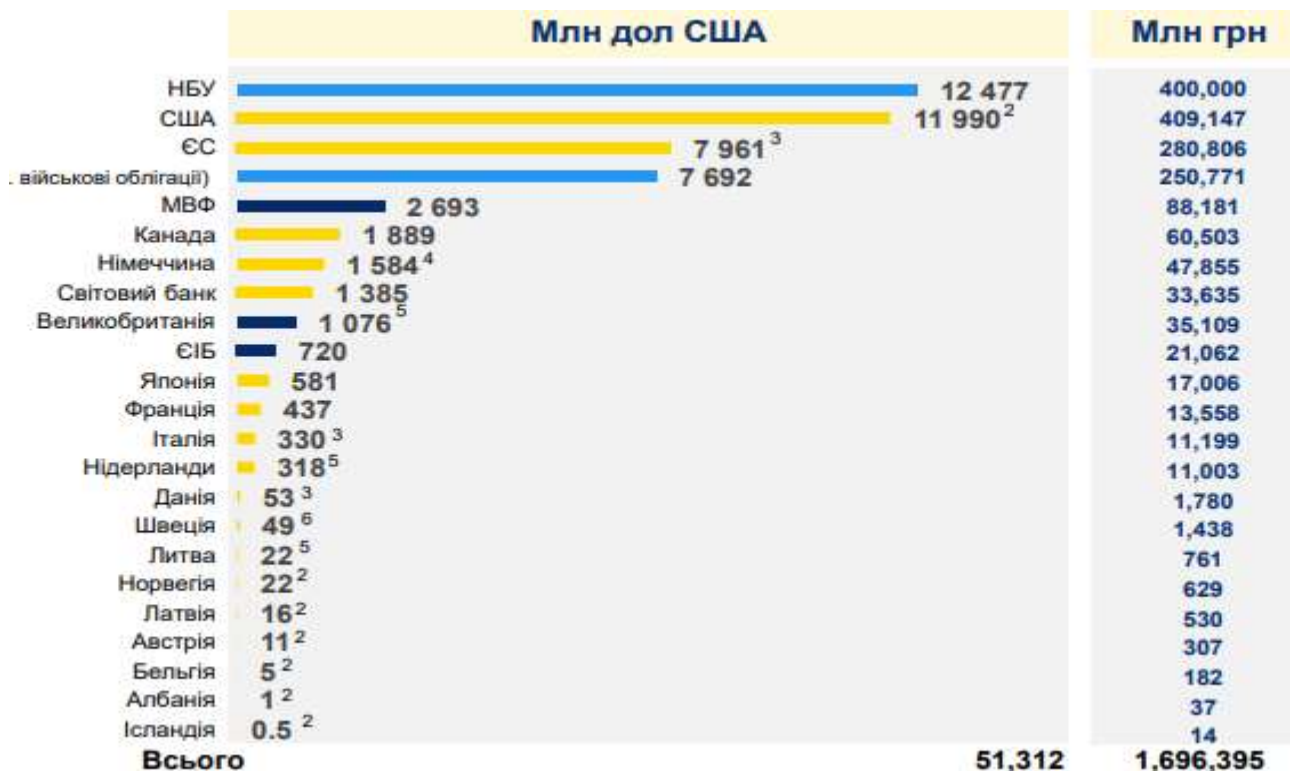

Рис. 1. Джерела фінансування державного бюджету України за період з 24 лютого по 30 грудня 2022 року

Джерело: [4].

Дані щодо джерел фінансування державного бюджету свідчать, що найбільша частка ресурсів на життєдіяльність держави надійшла від Європейського Союзу – 52,4%, 23,5% – від НБУ, 24,1% – від США.

Наразі, попри безпрецедентні виклики війни Уряду вдається вирівнювати катастрофічне падіння валового внутрішнього продукту фінансовими інструментами. Зокрема, Радою з фінансової стабільності визначено, що попри продовження війни, інфляція у 2023 році сповільниться та залишатиметься керованою завдяки заходам НБУ та уряду, а також підтримці міжнародних партнерів. НБУ також продовжуватиме вживати заходів для збільшення привабливості фінансових інструментів [3].

Висновки. Чинні моделі фінансових інструментів в умовах воєнного стану виконують завдання фінансування заходів національної безпеки і оборони, стабілізації економіки та соціальної підтримки населення України. Виклики, з якими зіткнулася фінансова система, були частково подолані, завдяки діям Уряду, НБУ та підтримці міжнародних партнерів і світової спільноти. Наразі, подальший їх розвиток передбачає формування ринку фінансових інструментів, спорідненого і інтегрованого у світовий глобальний простір. Потребуються значні зусилля для фінансування поствоєнного відновлення, у якому вони відіграватимуть основну роль.

Література:

1. Інфляційний звіт. Січень 2023 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2023-Q1.pdf?v=4 (дата звернення:29.01.2023).
2. Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/files/hJTwdIrBPNWeMzk> (дата звернення:29.01.2023).
3. Рада з фінансової стабільності підтримала заходи із забезпечення макрофінансової стабільності та погодила проведення оцінки стійкості банків. URL : <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rada-z-finansovoyi-stabilnosti-viznachila-prioritetni-napryami-dokladannya-spilnih-zusil-dlya-podolannya-viklikiv-sprichinenih-povnomasshtabnoyu-viynoyu> (дата звернення:29.01.2023).
4. Фінансування державного бюджету України з початку повномасштабної війни. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraines_state_budget_financing_since_the_beginning_of_the_full-scale_war-3435 (дата звернення:29.01.2023).
5. Tulush L. D., Radchenko O. D., Leontovych S. P. (2022). State regulation of financial security under military conditions. The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects : Scientific monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, pp. 331-338. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-41> (дата звернення:29.01.2023).